

ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПОДІЙ В СУСПІЛЬСТВІ НА СТРУКТУРУ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ СМЕРТІ

¹Михайличенко Б.В., ¹Біляков А.М., ¹Ергард Н.М., ²Юрченко Б.В.

¹Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Київ, Україна

²Київське міське клінічне бюро СМЕ, Київ, Україна
mbv111958@gmail.com

Актуальність. Детектором стабільності суспільного устрою та рівня його розвитку є частота випадків насильницької смерті – вбивств, самогубств та нещасних випадків. Рівень вбивств корелює з економічним та соціальним захистом населення. В умовах реформування суспільства ці показники змінюються. На основі аналізу випадків насильницької смерті, за матеріалами судово-медичної експертизи, можливо планувати напрямки профілактичної роботи поліції та служб охорони здоров'я для покращення допомоги населенню.

Мета: вивчення особливості насильницької смерті киян на тлі революційних подій 2013 року, для покращення напрямків профілактичної роботи органів охорони здоров'я та правоохоронних органів по зменшенню частоти випадків насильницької смерті у населення в умовах реформування суспільства.

Матеріали та методи. Матеріалом досліджень були акти судово-медичних досліджень 43138 трупів – мешканців міста Києва, які померли насильницькою смертю в 2001-2015 роках внаслідок спричинення смертельних ран, вогнепальних ушкоджень, падіння з висоти, механічної асфіксії, дорожньо-транспортних пригод, отруєнь, дії високої та низької температури, електротравми, що були досліджені у Київському міському клінічному бюро судово-медичної експертизи.

Результати. Під час активних революційних подій померлими насильницькою смертю у 92 % випадків є чоловіки. Суттєво зменшується кількість смертей серед жінок. Зростає у 21 раз кількість випадків вогнепальних ушкоджень. Кількість вбивств збільшується на 49 %, і у наступному падає до вихідного рівня. Кількість самогубств залишається на сталому рівні під час революційних подій, але зростає на 25 % після них. Рівень нещасних випадків зменшується в 3,7 рази під час революційних подій та зростає після них до рівня, який був навіть вищий, аніж на початку даного періоду. Кількість ушкоджень тупими та гострими предметами зросла на 25 %, з наступним падінням до рівня, який був меншим, аніж до революційних подій.

Висновки. Під час активних революційних подій змінюється розподіл видів насильницької смерті.

Ключові слова: насильницька смерть, вбивство, революційні події.

Актуальність. Випадки насильницької смерті є завжди об'єктом дослідження для судово-медичної експертизи [1]. Детальний статистичний аналіз насильницької смерті дозволяє отримати показники щодо основних причин смерті, частоти їх виникання, зв'язку з факторами ризику та впливу зовнішнього середовища. Результати аналізу структури смертності населення можуть бути використані лікарями для профілактики випадків самогубств та правоохоронними органами з метою попередження виникнення насильницької смерті шляхом вбивства [5].

Детектором стабільності суспільного устрою та рівня його розвитку є частота випадків насильницької смерті – вбивств, самогубств та нещасних випадків [7]. Тому рівень вбивств, незважаючи на міру кримінальної відповідальності, завжди корелює з економічним та соціальним захистом населення, а послаблення державного контролю за злочинністю в випадках кардинальних змін суспільного устрою спричинює ріст вбивств [9]. Саме послаблення контролю держави спричинює формуванню в суспільстві відчуття безкарності, що більш легко штовхає громадян на скоєння злочину.

Кількість самогубств є певним маркером соціального захисту населення, хоча й значною мірою залежить від менталітету та релігійного устрою [3]. Статистичний аналіз випадків повішення в Україні за період з 1985 по 1995 роки показав, що їх кількість зросла саме в останні роки, і прогнозовано повішення займало 65-85 % [2, 6]. Чутливість населення до економічної складової державного устрою характеризується підвищенням рівня самогубств при погіршенні показників [4, 8].

В цілому, кількість нещасних випадків залежить від державного контролю за рівнем безпеки в суспільстві. Саме тому його головна складова – автомобільна травма – є показником законодавчої ініціативи держави щодо відповідальності за порушення правил дорожнього руху та вживання водіями алкогольних напоїв.

Аналіз випадків насильницької смерті, за матеріалами судово-медичної експертизи, з врахуванням індивідуальних особливостей, дозволяє визначити не лише лідуючі місця в структурі смертності, а й виявляти найбільш вразливі групи населення, для яких зміна суспільства вплинула на частоту ви-

падків насильницької смерті. На їх основі можливо планувати напрямки профілактичної роботи поліції та служб охорони здоров'я для покращення допомоги населенню.

У зв'язку з цим виникла необхідність у вивченні особливостей насильницької смерті киян на тлі революційних подій 2013 року.

Мета: вивчити особливості насильницької смерті киян на тлі революційних подій 2013 року з метою покращення напрямків профілактичної роботи органів охорони здоров'я та правоохоронних органів, для зменшення частоти випадків насильницької смерті у населення в умовах реформування суспільства.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Матеріалом досліджень були висновки експерта та акти судово-медичних досліджень трупів – мешканців міста Києва, які померли насильницькою смертю в 2001-2015 роках внаслідок спричинення смертельних ран, вогнепальних ушкоджень, падіння з висоти, механічної асфіксії, дорожньо-транспортних пригод, отруєнь, дії високої та низької температури, електротравми, що були досліджені у Київському міському клінічному бюро судово-медичної експертизи.

Було проаналізовано результати актів судово-медичних досліджень та експертиз 43138 трупів. Окремо проаналізовано 141 випадків насильницької смерті киян за період революційних подій з 22.11.2012 року по 02.2013 року. Матеріал дослідження підлягав порівняльному аналізу з наступним графічним зображенням результатів.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Аналіз одержаних результатів показав, що найбільша кількість померлих чоловіків була зафіксована на початку 2000-х років та перевищувала 1000 осіб. З середини 2000-х спостерігалася тенденція до

зменшення загальної кількості померлих в даній категорії до 366-688 осіб з певними коливаннями протягом даного періоду.

У жінок відмічалася аналогічна тенденція коливання рівня смертності, хоча й з максимальним зростанням до 313 осіб в 2008 році. Співвідношення між чоловіками та жінками теж має коливання від 4:1 на початку періоду до 2:1 по його закінченні, що представлено на рисунку 1.

Аналіз розподілу померлих насильницькою смертю, залежно від віку, виявив превалювання чоловіків та жінок в групі 30-60 років, та найменшу кількість серед жінок в віці до 30 років.

Нещасний випадок був лідуєчим впродовж всього періоду та демонстрував суттєве зменшення після 2008 року до 235-307 осіб.

Кількість самогубств мала дещо іншу динаміку, зокрема, відмічалися хвилеподібні коливання показників з постійним зменшенням пікових показників. Динаміка кількості вбивств за даний період теж мала аналогічну до попередньої тенденцію з максимальним зниженням у 2010-2011 роках, що представлено на рисунку 2.

Аналіз одержаних результатів показав, що, як і в довготривалих періодах, померлими насильницькою смертю є чоловіки, однак їх кількість становить 92 % від загальної кількості померлих в даній категорії смерті, на відміну від співвідношення 3:1 за аналогічні періоди до революційних подій та після них, та 4:1 за тривалий річний період. Серед родів смерті спостерігаються суттєві кардинальні зміни, де превалює під час революційних подій стало вбивство, а на другому місці було самогубство. На відміну від аналогічного періоду до подій, де превалює був нещасний випадок та після них, де найбільше випадків становило самогубство, а нещасний випадок та вбивство зайняли другу та третю позицію.

Також суттєво змінився розподіл видів насильницької смерті з кількаразовим зростанням вогнепальних ушкоджень під час революційних подій та збереженням випадків травм тупими предметами,

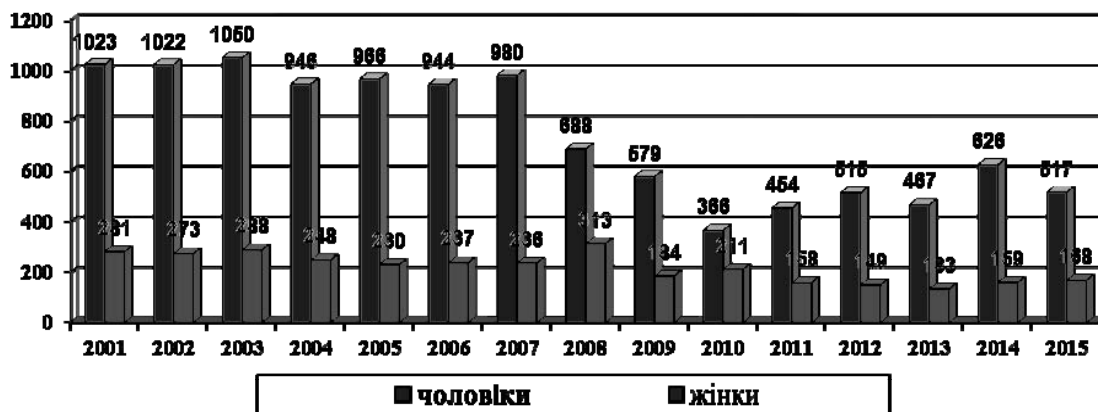

Рис. 1. Кількість насильницькі померлих чоловіків та жінок у 2001-2015 рр.

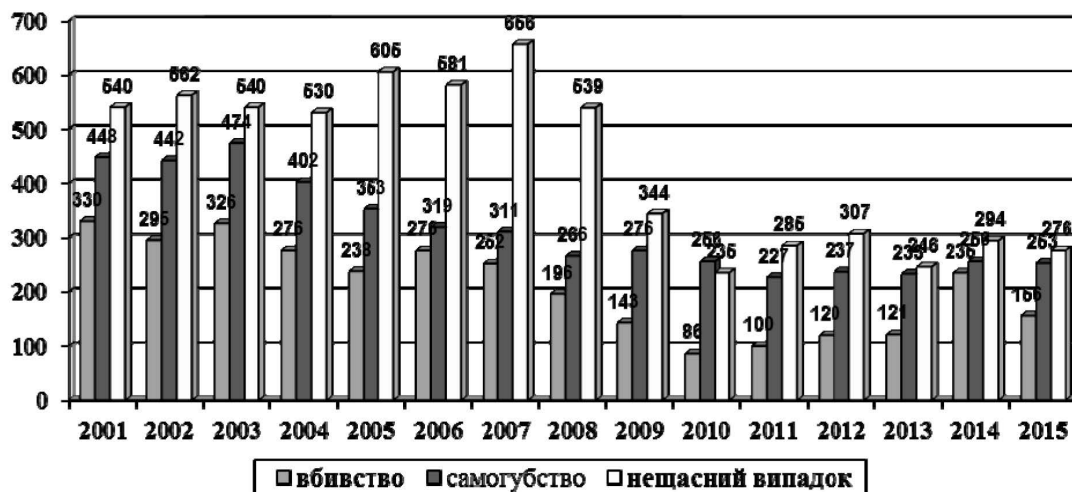

Рис. 2. Насильницькі померлі в 2001-2015 роках, залежно від роду смерті

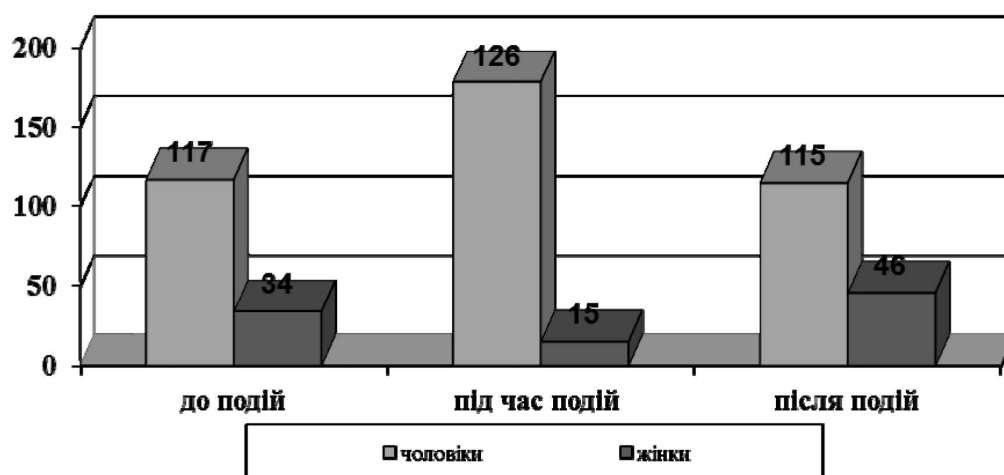

Рис. 3. Випадки насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них, в залежності від статі

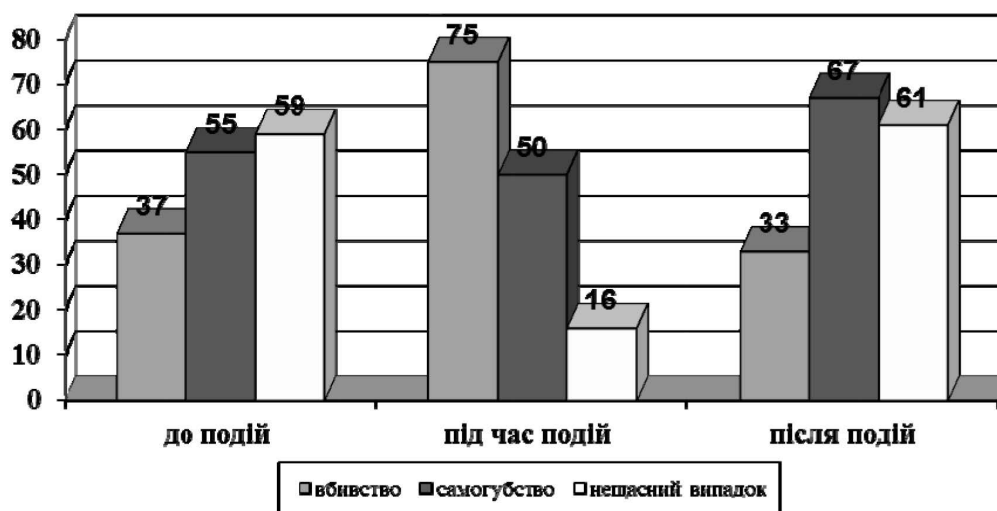

Рис. 4. Випадки насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них, в залежності від роду смерті

Рис. 5. Випадки видів насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2004 року, під час та після них серед роду насильницької смерті – вбивства

які до подій були превалюючими. Кількість випадків закриття дихальних шляхів навіть зменшилася та знизилася до 1 після революційних подій.

Що ж стосується динаміки зміни кількості померлих насильницькою смертю за аналогічний період до революційних подій, під час них та після, то відмічалася значне збільшення випадків смертей серед чоловіків – на 65 %, та суттєве зменшення серед жінок, особливо під час революційних подій – на 44 %.

Роди смерті також зазнали суттєвих змін, зокрема, під час революційних подій збільшилася кількість вбивств на 49 % та падінням до вихідного рівня після них. Кількість самогубств залишалася фактично на сталому рівні під час революційних подій та суттєво зросла на 25 % після них.

Зміна рівня нещасних випадків також мала суттєву динаміку з їх зменшенням в 3,7 рази під час революційних подій та зростанням після них до рівня, який був навіть вищий, аніж на початку даного періоду.

Динаміка зміни видів насильницької смерті за аналогічні проміжки часу до революційних подій 2013 року, під час та після них серед роду насильницької смерті – вбивства – свідчить, що найбільш суттєво зросла кількість вогнепальних ушкоджень – у 21 раз з наступним падінням до вихідного рівня.

Суттєву динаміку також мали ушкодження тупими та гострими предметами, кількість яких під час подій зросла на 25 % та 1,8 разів з наступним падінням до рівня, який був меншим, аніж до революційних подій.

ВИСНОВКИ

Під час активних революційних подій змінюється розподіл видів насильницької смерті.

Перспективи подальших досліджень. З метою визначення напрямків ментальної трансформації суспільства необхідно зробити порівняння двох періодів трансформації суспільства в 2004 та 2013 роках.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що не має конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи кафедри судової медицини та медичного права НМУ імені О.О. Богомольця на тему «Вивчення особливостей насильницької смерті киян в умовах реформування суспільства на тлі революційних подій 2004, 2013 років» (шифр 115U005797).

REFERENCES

1. Mikhajlichenko B.V., Shevchuk V.A, Bondar S.S., Fedotova I.A., Bilyakov A.M. Forensic Medicine / Kiev: Medicine. 2011. 447 p. [in Ukrainian]. URL: https://www.medpublish.com.ua/sudova-medicina-medichne-zakonodavstvo-u-2-knigah-kniga-1-sudova-medicina-pidruchnik-vnz-v-r-a-bv-mihajlichenko-va-shevchuk-ss-bondar-ta-in-za-red-bv-mihajlichenka-4e-vid-vipr/p-652.html?gclid=CjwKCAiAzanuBRAZEiwA5yf4ulyoxcswvliElzGNV10sUdzIneR_-WX2F-gI4umyDXZeUjg_3zdTAiRoCOwsQAvD_BwE
2. Proshutin V.L. Forensic Medicine and the Problem of Suicide / Izhevsk: Expertise. 1999.86 p.

3. Romaniv O.P., Khaustova O.O. Suicide: current approaches to prevention // Medicines of Ukraine. 2013; 1 (167): 89-94. [in Ukrainian]. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=likukr_2013_1_17
4. Khaustova O.O. Suicide and household mortality in Ukraine: 2012 results // Ukrainian newsletter of neuropsychiatrist. 2013; 21 (77): 12-8. [in Ukrainian]. URL: <http://uvnpn.com.ua/arkhiv-nomeriv/2013/tom-21-vipusk-4-77/samogubstva-ta-pobutova-smertn-stv-ukra-n-p-dsumki-2012-roku>
5. Gunnell D., Wheeler B., Chang S. S. Changes in the geography of suicide in young men: England and Wales 1981-2005 // J. Epidemiol. Community Health 2012; 66: 536-43. DOI: 10.1136/jech.2009.104000.
6. Hawton K. van Heeringen. Suicide // Lancet. 2009; 373: 1372-81. DOI: 10.1016/S0140-6736(09)60372-X.
7. Nandi A., Prescott M. R., Cerda M. Economic conditions and suicide rates in New York City // Am. J. Epidemiol. 2012; 175 (6): 527-35. DOI: 10.1093/aje/kwr355.
8. Terranova C., Cardin F., Bruttocao A., Militello C. Analysis of suicide in the elderly in Italy // Risk factors and prevention of suicidal behavior. 2012. 24 (3). 20-3. PMID: 23160501
9. You Z., Song J., Wu C. Effects of life satisfaction and psychache on risk for suicidal behavior: a cross-sectional study based on data from Chinese undergraduates // BMJ Open 2014. 4. 40-46. DOI: 10.1136/bmjopen-2013-004096.

Отримано: 03.12.2017

ВЛИЯНИЕ РЕВОЛЮЦИОННЫХ СОБЫТИЙ В ОБЩЕСТВЕ НА СТРУКТУРУ НАСИЛЬСТВЕННОЙ СМЕРТИ

¹Михайличенко Б.В., ¹Биляков А.М., ¹Эргард Н.М., ²Юрченко Б.В.

¹ *Национальный медицинский университет им. А.А. Богомольца, Киев, Украина*

² *Киевское городское клиническое бюро СМЭ, Киев, Украина*

Актуальность. Детектором стабильности общественного строя и уровня его развития является частота случаев насильственной смерти – убийств, самоубийств и несчастных случаев. Уровень убийств коррелирует с экономической и социальной защитой населения. В условиях реформирования общества эти показатели меняются. На основе анализа случаев насильственной смерти, по материалам судебно-медицинской экспертизы, возможно планировать направления профилактической работы полиции и служб здравоохранения для улучшения помощи населению.

Цель: изучить особенности насильственной смерти киевлян на фоне революционных событий 2013 года, для улучшения направлений профилактической работы органов здравоохранения и правоохранительных органов по уменьшению частоты случаев насильственной смерти у населения в условиях реформирования общества.

Материалы и методы. Материалом исследований были акты судебно-медицинских исследований 43138 трупов – жителей города Киева, умерших насильственной смертью в 2001-2015 годах в результате причинения смертельных ран, огнестрельных повреждений, падения с высоты, механической асфиксии, дорожно-транспортных происшествий, отравлений, воздействия высокой и низкой температуры, электротравмы, которые были исследованы в Киевском городском клиническом бюро судебно-медицинской экспертизы.

Результаты. Во время активных революционных событий умершими насильственной смертью в 92% случаев являются мужчины. Существенно уменьшается количество смертей среди женщин. Растет в 21 раз количество случаев огнестрельных повреждений. Количество убийств увеличивается на 49%, и в следующем падает до исходного уровня. Количество самоубийств остается на постоянном уровне во время революционных событий, но растет на 25% после них. Уровень несчастных случаев уменьшается в 3,7 раза во время революционных событий и растет после них до уровня, который был даже выше, чем в начале данного периода. Количество повреждений тупыми и острыми предметами выросло на 25%, с последующим падением до уровня, который был меньше, чем до революционных событий.

Выводы. Во время активных революционных событий меняется распределение видов насильственной смерти.

Ключевые слова: насильственная смерть, убийство, революционные события

INFLUENCE OF REVOLUTIONARY EVENTS IN THE SOCIETY ON VIOLENT DEATHS STRUCTURE

¹Mykhailychenko B.V., ¹Biliakov A.M., ¹Ergard N.N., ²Yurchenko B.V.

¹ O.O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

² Kiev City Clinical Bureau of SME, Kyiv, Ukraine

Relevance. The detector of the stability of the social system and its level of development is the frequency of violent deaths – murders, suicides and accidents. The level of murders correlates with the economic and social protection of the population. In a society reform, these indicators are changing. On the basis of the analysis of cases of violent death, on the basis of forensic medical expertise, it is possible to plan areas for preventive work of the police and health services to improve the assistance to the population.

Objective: to study the peculiarities of the violent death of Kyiv residents against the backdrop of the revolutionary events of 2013, in order to improve the preventive work of health authorities and law enforcement agencies in reducing the incidence of violent deaths among the population in the context of the reform of society.

Materials and methods. The material of the research was the acts of forensic research of 43138 corpses – residents of the city of Kyiv who died of violent death in 2001-2015 as a result of causing death wounds, gunshot injuries, height drop, mechanical asphyxiation, traffic accidents, poisoning, high and low temperature, and electrical trauma that were investigated in the Kyiv City Clinical Bureau for Forensic Medical Examination.

Results. In the course of active revolutionary events, 92% of deaths are death by force. The number of deaths among women is significantly reduced. The number of incidents of firearms is 21 times higher. The number of murders increases by 49%, and in the next it falls to the original level. The number of suicides remains at a constant level during revolutionary events, but increases by 25% after them. The level of accidents decreases by 3.7 times during the revolutionary events and increases after them to a level that was even higher than at the beginning of this period. The number of injuries in dull and sharp objects increased by 25%, followed by a fall to a level that was less than revolutionary events.

Conclusions. During active revolutionary events, the distribution of types of violent death changes.

Key words: violent death, murder, revolutionary events.